

(...)

Celý den proběhl dobře, prohlásil Thomas. V 9.30 se sešel s ředitelem Klingenbergem. Ten je v zásadě pro uvést *Loveckou společnost* v premiéře, řekl. Za stejných podmínek jako v Salcburku, jen částku ještě nezná. Jako ředitel musí mít nějakou představu, řekl jsem, a pokud ne, tak se zkrátka zeptá. Taky jsem mu neřikal řediteli, ale pane Klingenbergu. Naprosto správně, odpověděl jsem, on ti taky neříká „nositeli Büchnerovy ceny“. Je to tak, jak jsem si myslel, pokračoval Thomas. Klingenberg je proti Haeussermannovi a Salcburskému festivalu. Okamžitě slíbil, že zavolá Peymannovi. O Bickelovou a Herrmanna prý stál už dávno. Mimochodem se právě zabýval obsazením *Ignoranta a šilence*. Měl přijít na řadu v zimě, ale pokud by uvedl v premiéře *Loveckou společnost*, přišel by *Ignorant* na řadu o rok později. Pilně zkoušejí i *Borise*, šest sedm hodin denně. Ale hned jsem mu řekl, že kvůli *Borisovi* jsem nepřijel. Jen mi krátce vylíčil, že když režisér řekl Holzmeisterové, ať zapomene na to, jak hrála v Berlíně, tady se hraje jinak, hned se sesypala. Ujistil jsem ho, že pokud mají za sebou první krach, dál už bude nejspíš všechno probíhat dobře. To mi taky potvrdil. Tak snad nebudou s Peymannem žádné potíže, protože ten už jednou Klingenbergovi neodpověděl. Ještě jsem ho upozornil, že se nic nesmí dostat do tisku. Měl jsem dojem, že je mi nakloněný. Strávil jsem u něho necelou hodinu. V 10.30 jsem pak zavolal paní Kernové z ORF, a ta se mě ptala, jestli jsem nedostal její telegram. Ten teď samozřejmě leží u mě v Nathalu. Žádala mě prý v něm, abych k ní přišel v 11 hodin. Odpověděl jsem, že to se báječně hodí, teď je půl 11, za chvíli jsem u ní. Chtěl jsem si vzít taxíka, ale zrovna jela kolem tramvaj a mně

bylo líto platit za taxi, a tak jsem do ní nastoupil. Pro Mráz teď prý schází 100 000 DM, řekla, protože když jsem tenkrát prohlásil, že z toho nic nebude, německá společnost od filmu odstoupila, takže to teď bude zkoušet v Hamburku nebo v Berlíně. Když jsem se pozastavil nad tím, že by se mělo točit už v zimě, řekla, že chce, aby se film natočil teď v březnu. Je velmi nakloněná tomu, aby se zfilmovaly i další věci, například *Rozrušení*, a chce to dát do plánu, řekl Thomas.

(...)

Dál vyprávěl, že ve 14 hodin zhlédl ve Vídni film režiséra Jasného. Jasný ho natočil ještě za Dubčka, v jedné malé vsi na hranicích Čech a Moravy. Dal mu název *Moji milí rodáci* nebo *Moji rodáci*,¹ řekl Thomas. Vylíčil mi jeho obsah a řekl: To, jak ten film udělal, se ke mně přesně hodí. Velkolepá záležitost. Dívali jsme se na něj v Hietzingu a hned po představení jsem odjel.

(...)

S Jasným jsem prohodil jen pár slov, řekl jsem mu jen, že se mu podařilo natočit dobrý film. Co jiného jsem mu taky měl říct, dodal. (...)

20. prosince 1972

(...) Thomas mi řekl, že poslal Peymannovi dopis. Napsal mu, o čem mluvili s Klingenbergem, a taky, že má v zásuvce revolver a tím že ho odpraví, nepřevzme-li ve Vídni režii. Klingenberg slíbil, že premiéru uvede na velké scéně. Jednu kulku má i pro Bruno Ganze, řekl Thomas, pokud by se neujal své role, a po jedné si schovává pro Bickelovou a Herrmanna, nepůjdou-li do toho s nimi.

1/ *Všichni dobří rodáci*.

Doufám, že na ně ten dopis zapůsobí, protože jasněji už se to říct nedá. (...)

21. prosince 1972

(...)

Thomas vyprávěl, co mu řekl Schaffler: Kaut píše o Salcburském festivalu knihu, která vyjde v nakladatelství Residenz, a bude v ní hodně fotografií. (...) Kaut mu ještě řekl: Proti Bernhardovi nic nemám. Původně ho prý chtěli taky zažalovat, ale on byl proti, protože mu nelze nic vyčítat. Thomas řekl, že toho tedy využije, a požádal Schafflera, aby Kautovi vyřídil, že by byl pro, aby se v procesu dál nepokračovalo, protože to bude jen sousto pro právníky a novináře. Ať Schaffler Kautovi řekne, že Bernhard bude v tomhle smyslu působit i na Peymana. Ať každý nese své dosavadní náklady. Schaffler slíbil, že to takhle Kautovi přednese.

(...) Paní Hufnaglová líčila, že byla při tom, když paní Maletová volala celá šokovaná a rozhořčená svému muži, že od Bernharda se člověk ničeho nedočká. Moje žena a já jsme okamžitě propukli v halasný smích, protože dobře víme, že od Thomase se nikdo ničeho nedočká, obzvlášť když mu jde o něco určitého. V tomhle ohledu představujeme já, moje žena a matka velkou výjimku. Když mám auto v opravě, Thomas mi samozřejmě okamžitě vypomůže. Už před sedmi osmi lety jsem mu jasně řekl: Kromě tebe tu nemám jediného přítele, takže v nouzi přijdu vždycky za tebou. Thomas na to řekl: V pořádku, jen přijď, a od té doby mi ochotně pomáhá. Kdybych ale po něm chtěl například jedlové roští, kterého si člověk může nabrat všude po lese, byl by s jeho ochotou brzy konec. Spolehnout se na něho můžu jen v případech, kdy mi

může pomoci jen on sám. To vím docela určitě a už mi to mnohokrát dokázal. I když o tom nemluvíme, jsem si jistý, že si všiml, jak si dávám úzkostlivý pozor, abych ho neotravoval s lapáliemi. Pravděpodobně se jen proto u nás cítí tak dobře, že po něm nikdo *nic* nechce. Dokonce se jím nikdo z nás ani nikde nechlubí. Od svých známých a příbuzných už léta vyžaduju, aby se o něho starali co nejmíň, pokud ho u nás potkají, a v žádném případě s ním nemluvili o jeho profesi. Návštěvám, které Thomase neznají, ho představím jako souseda a rolníka z Nathalu, jen tak zběžně a mimochodem. To mu dělá dobře.

(...)

O Schafflerově návštěvě nám Thomas vyprávěl ještě jednu úděsnou historku. Jeho redaktorka z nakladatelství, německá občanka, se před lety podrobila operaci prsu, pravděpodobně kvůli rakovině. Ze zdravotních důvodů jí vydali řidičský průkaz jen na pět let. Když teď žádala v Salcburku o prodloužení o dalších pět let, musela jít na rentgen. Jen co doktor snímek uviděl, řekl: Propána, no jak to tam vypadá, to vám bude stačit jen rok. Když se to Schaffler dozvěděl, samozřejmě tam hned volal a stěžoval si, řekl Thomas. Ale to je tak neslýchaná věc, že člověk ani nedokáže uvěřit, že je něco takového možné.

24. prosince 1972

V 15 hodin přišel Thomas s tetou Hede a s manželi Viktorem a Grete Hufnaglovými. (...) Kolem čtvrté jsem dorazil domů i já. Dcera Elfriede se zetěm Franzem byli stejně jako syn Karl, jeho žena Johanna a dvouletá dcera Barbara v prvním patře v obývacím pokoji u babičky. V mém pokoji byl Thomas s tetou a Hufnaglovi.

Večer jsme si za chvilku naplánovali, a tak se rozvinula

veselá debata. V pět měl přijít Ježíšek, protože děti pak měly oslavu ještě u sebe doma, ale na to nebylo ani pomyslení. Čím víc nám teta Hede připomínala, že by se mělo jít, tím méně se Thomasovi chtělo. Taky Hufnagl a já jsme přispěli svou hřivnou, aby se zábava nepřerušila.

Jak vzteklé lišky pobíhaly matka a má žena z kuchyně v přízemí do babiččina pokoje v patře a zpátky. V 17.30 totiž dosáhla zábava takového stupně, že nebylo těžké uhodnout, že tahle společnost se jen tak nerozejde. Za všeobecného rozruchu si matka ani má žena nevšimly, že Wolfi se ještě pořád nevrátil z garáže v Sandhäuslbergu, a když se konečně v 17.45 dostavil, prohlásil jsem: Ježíšek přijde přesně v šest a hosté ho oslaví s námi. Vánoční stromek stál v předsíni a pod ním už byly dávno připravené dárky. Hosté s radostí souhlasili a mé rodině spadl kámen ze srdce, protože v 18.30 chtěli být můj syn i dcera zase doma. V šest pak zazněla *Stille Nacht, heilige Nacht*.¹ Thomas a Hufnagl předčili všechny svými nádhernými hlasy. Chtěli zpívat ještě další vánoční písně, ale já jsem řekl: Pokračování za chvíli nahoře u babičky. Už léta totiž rozsvěcí babička nahoře u sebe malý stromek a rozdává své dárky. U ní jsme pak zazpívali *O Tannenbaum*.² Také letos jsem v rodině razil heslo, že si nebudeme dávat drahé dárky, a tak i hosté byli potěšeni, že jeden dostal gramofonovou desku, jiný po domácku zhotovený stojánek na deštníky, košíček na chleba a já láhev levného sektu. Stejně skromně působil stromek, na kterém viselo jen několik jablíček a hvězdic ze slámy.

Protože nejsem pověřivý, nevadilo mi, že se kolem stromku sešlo přesně třináct lidí: Thomas a Hede Stavianiceková, pan a paní Hufnaglovi, má matka, žena, dcera

1/ Tradiční vánoční píseň *Tichá noc*.

2/ Vánoční píseň *Ó jedličko*.

Elfriede se zetěm Franzem, syn Karl se ženou Hannou a dcerou Barbarou, syn Wolfgang a já. Kolem půl sedmé nás děti opustily. Jak rády byly má matka a žena, že jsme nezůstali sami!

(...) Nálada byla víc než rozpustilá. Hufnagl s Thomasem zpívali pastevecké vánoční písně od Ebensee, dlouhou dobu se vůbec nemluvalo, ale zpívalo, protože cokoli chtěli Hufnagl nebo Thomas říct, zanotovali jako operní tenoři a my jsme nevycházeli ze smíchu. Babička řekla Thomasovi, že za celý svůj dlouhý život tak veselý Štědrý večer nezažila. Napadlo ji, že letos jí všichni známí nepřáli „požehnané“ Vánoce, nýbrž „šťastné a veselé“. Většina dokonce „v kruhu jejích milých“, a teď se všechna ta přání splnila. Viktor Hufnagl a Thomas předvedli malou scénku, kterou Hufnagl slyšel několikrát od Clemense Holzmeistera v tyrolštině: *Bua magst Kutteln*.¹ Thomas, který text znal, předváděl scénku úmyslně proti jejímu smyslu, takže Hufnagl se ke svým pointám ani nedostal. Bez většího přechodu pak začal předvádět vesnického hňupa, ale dělal to tak dobře a přitom s mírou, že se naše veselí nezvrhlo v bohapusté záchvaty smíchu jako jindy. Tímhle zdrženlivým způsobem nás dokázal bavit přinejmenším půl hodiny. Jen jsme si říkali, že v následujícím okamžiku dojde k výbuchu smíchu, zase ubral, a tak to šlo v nekonečných vlnách sem a tam.

Protože moji hosté si už odpoledne s chutí brali k vínu sušenky, dostali chuť k jídlu až v devět večer. Na všeobecné přání jsme servírovali dršťky, připravené jako plíčky. Všichni je chválili do nebes. Nadšení bylo nelíčené, dokonce i teta Hede, která chtěla nejdřív ochutnat jen lžící, snědla celý talíř. Thomas v tom spatřoval pravou radost ze života a z jídla. Hufnagl jedl s takovým zápalem, až

1/ Sedláci rádi dršťky.

si polovinu talíře zvrhl do klína a pobryndal si kalhoty. Naštěstí toho babička se ženou navařily tři kila, takže na každého zbyly tři porce. Dobře se k nim pilo červené magdalénské. Předtím, v osm hodin, se Hufnagl telefonicky omluvil u tety v Neukirchenu, kde ho na Štědrý večer čekali. Po večeři přečetl Thomas z mé kuchařky z roku 1793 staré recepty. Stará němčina a dávno zmizelé obraty zase všechny rozesmály. Teta Hede si najednou vzpomněla, že nikde nevidí starý zlacený rám, který kdysi Thomasovi darovala, a ptala se, kde je. V truhle, řekl Thomas. V truhle, v truhle, v truhle, v truhle, v truhle, v truhle, opakovali jsme s Hufnaglem ve všech tóninách a polohách a všichni se přidali a zpívali a udiveně říkali „v truhle“. Thomas nato předvedl ukázkou svého vyprávěčského mistrovství. Půl hodiny mluvil jen o tomhle zlaceném obrazovém rámu a o truhle. V každé větě byl humor a v každé se hovořilo o zlaceném rámu a o truhle. Přitom se ani jednou neopakoval a celé to tvořilo smysluplnou souvislou historku. Když skončil, řekla paní Hufnaglová: Škoda, že tu nemáme magnetofon, to by se mělo nahrát. Já mezitím rozlil sekt, který mi právě přinesl Ježíšek, a řekl jsem: Připijme si na dlouhý Thomasův život, a nebudeme žádný magnetofon potřebovat. Přitukli jsme si. Teta Hede pak vyprávěla, jak jednou seděla se svou známou a Thomasem na lavičce v Gmundenu před hotelem Esplanade a před sebou měli v dálce Traunstein. Stejně jako dneska, řekla teta Hede, tehdy Thomas přes hodinu vyprávěl a vyprávěl. Seděly tam se svou přítelkyní a nepromluvíly ani slova, protože Thomas vyprávěl a nezastavil se a taky jen na jedno téma.

Ve 23.30 se hosté zvesela rozešli. Thomas byl se svou 78letou tetou od 11 hodin dopoledne a bylo udivující, že to vydržela. Ale nikdy jsem ji neviděl v tak dobrém rozpoložení, jednu chvíli se dokonce snažila odpovídat Tho-

masovi v rozpustilém dialektu. Když jsme se rozcházeli, slíbili jsme si, že zítra se zase uvidíme.

25. prosince 1972

(...)

Dneska jsem k večeři servíroval dršťky, tentokrát ale jako telecí guláš. (...) Po jídle přišla řeč na Nobelovu cenu a Thomas prohlásil, že by mu bylo velmi nepříjemné, kdyby ji už teď dostal, protože by ztratil svou mládež (mladé příznivce). Řekl jsem: Dobře, tak ji dostaneš nejdřív za pět nebo šest let, ale platí, že Wieland Schmied a já z ní máme pět procent. To nám totiž Thomas před lety slíbil.

(...)

Zahráli jsme si karty a po hře jsme se domluvili, že se všichni sejdeme mezi 13.30 a 14. hodinou v Ottnangu. Thomas řekl, že zítra v poledne přijede do Nathalu jeho bratr Peter, ale on kvůli tomu nezůstane doma, stačí, když tam bude teta. Ve 23 hodin pak všichni odjeli.

(...)

27. prosince 1972

V 8.15 jsem přijel k Thomasovi s poštou. Byl v ní i dopis od dr. Unselda, za který jsem musel doplatit 3,40 šilinků. Thomas mi řekl, že teta v pátek odjede. Požádal jsem ho, aby k nám zítra večer přišli, abychom se mohli rozloučit.

Večer v šest se u nás oba objevili. Už při vstupu jsem si všiml, že mezi nimi byly zase větší rozepře, ale dělali jsme,

jako by se nic nestalo. Thomas řekl, že teta odjede už zítra, a tak se přišla rozloučit. Mluvil jsem s ní skoro sám, Thomas seděl vedle úplně vysílený a jen poslouchal. Nereagoval ani na ostré tetiny narážky. Během jejího přívalu slov jsem mu řekl: Ty jsi, člověče, úplně vyřízený. Thomas přikývl a já dodal: Ale ne z práce. Opět kývl na souhlas. Díky mým pokusům rozptýlit chmury napětí asi po půl hodině přece jen povolilo. Měli jsme štěstí, že nám od včerejšího krocana zbyla ještě polévka, protože něco jiného by teta nejedla. A zase začala chválit ten krásný Štědrý den, který u nás strávila, a prohlásila, že bude po celé Vídni vyprávět, jak měla na Štědrý den dršťky a sekt. Všem to bude sice připadat divné, protože dršťky znají jen jako krmení pro psy, ale řeknu jim, že nemají zdání, jak skvěle to chutná.

Pomalou se rozpovídal i Thomas a vyprávěl mi, že mu Unseld napsal moc hezký dopis. Potěšilo ho, že Thomas chápe jeho poslední dopis jako smlouvu, a napsal, že mu jednou žena Hermanna Hesseho řekla, že v peněžních věcech se musí jednat s přáteli jako s nepřáteli. Atd., atd., víc jsem si z toho dopisu nezapamatoval.

(...)